

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 22 oktober 2009

Mål nr

B 3265-08

KLAGANDE

KÅ

Ombud och offentlig försvarare: Advokat MN

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Olaga intrång

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 19 juni 2008 i mål B 167-08

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att de gärningar hovrätten funnit styrkta är att bedöma som olaga intrång, grova brott.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i de delar frågan därom har förklarats vilande. Hovrättens dom står därmed fast.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

KÅ har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ogillar åtalet samt undanröjer återbetalningsskyldigheten till staten avseende försvararkostnaderna.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan hur de gärningar som hovrätten funnit styrkta är att bedöma. Högsta domstolen har förklarat frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande.

DOMSKÄL

Hovrätten har funnit styrkt att KÅ tillsammans med ett tiotal andra s.k. djurrättsaktivister obehörigen trängt in i fyra olika företagsbyggnader och i samband med detta i tre av byggnaderna ofredat anställda. Ofredandena har varierat något mellan de olika lokalerna och bestått av oljud och annat hänsynslöst beteende. Gärningsmännen har bl.a. kastat tjutande ”överfallslarm” och flygblad, skrikit i megafon, sparkat på en dörr till ett

arbetsrum, fotograferat och filmat anställda samt även gått till vissa handgripligheter. Syftet med aktionerna var att förmå respektive företagsledning att sluta samarbeta med ett brittiskt företag som enligt uppgift ägnar sig åt djurförsök. Gärningarna skedde i Malmö och Göteborg under två på varandra följande arbetsdagar i september 2005.

Hovrätten har funnit att KÅ i såväl objektiv som subjektiv mening bär ett medgärningsmannaansvar för de olaga intrång och ofredanden som förövades under aktionerna, även om han inte själv utfört alla handlingar som omfattas av åtalet.

Eftersom aktionerna vid var och en av företagsbyggnaderna utgjorde ett i tid och rum avgränsat händelseförlopp, bör aktionen vid respektive byggnad bedömas som en särskild gärning. Frågan är om gärningarna ska rubriceras som olaga intrång enligt 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken eller som grova brott enligt paragrafens tredje stycke.

Varken lagtexten eller förarbetena till bestämmelsen om olaga intrång ger någon vägledning i frågan om när ett olaga intrång ska bedömas som grovt.

Vid bestämmelsens tillkomst fördes diskussionen huvudsakligen kring hemfridsbrottets avgränsning och i det till Lagrådet remitterade förslaget angavs uttryckligen att någon särskild brottstyp som avsåg störande av arbetsfrid på arbetsplatser inte behövdes. Enligt föredragande departementschefen kunde sådana intränganden bedömas som ofredande eller egenmäktigt förfarande. Lagrådet ansåg emellertid det önskvärt att det tillskapades ett mer konsekvent utformat skydd för lokaler där människor arbetar eller vistas utan att det är någons bostad. I det sammanhanget väckte

Lagrådet frågan om inte en sådan utformning av hemfridsbrottet borde ges en egen brottsbeteckning, förslagsvis olaga intrång. Bestämmelsen kom att utformas med beaktande av vad Lagrådet hade föreslagit (se NJA II 1962 s. 132 f.).

Liksom när det gäller hemfridsbrott kan åtskilliga omständigheter vara att väga in vid bedömningen av om ett olaga intrång ska bedömas som grovt och att generellt ange när ett olaga intrång är grovt låter sig svårigen göras (jfr NJA 1990 s. 315). Bland de omständigheter som bör bedömas är syftet med intrånget, om det skett systematiskt och planerat, i vilken omfattning hjälpmedel kommit till användning, om intrånget varit omfattande och i tiden utdraget, om gärningsmannen visat särskild hänsynslöshet samt om gärningsmannen utövat våld eller orsakat skadegörelse.

När intrånget omfattar moment av ofredande av anställda, bör graden av integritetskränkning ges stor betydelse. Sådana moment kan alltså få inverkan på bedömningen av om det olaga intrånget ska ses som ett grovt brott eller inte. I vart fall om det olaga intrånget anses grovt, bör dömas enbart för detta brott och inte därutöver för ofredande (se bl.a. Holmqvist m.fl., Brottsbalken, En kommentar, Kap. 1-12, s. 4:30 och Jareborg, Straffrättens gärningslära, 1995, s. 178).

I förevarande fall var aktionerna väl förberedda och får anses ha ingått i en sammanhängande och systematisk plan där hyrda minibussar användes för att förflytta gärningsmännen mellan de olika företagen. Inne på arbetsplatserna uppträdde en del av aktivisterna på ett för de anställda skrämmande sätt. Flera av aktivisterna var maskerade och hotfulla. I några fall kallades de anställda för mördare. Även andra typer av ofredanden

förekom. De utsatta personerna uppfattade aktionerna som mycket obehagliga och flera av dem kände även rädsla och obehag efter händelserna.

När olaga intrång sker på arbetsplatser och samtidigt omfattar ofredanden i form av allvarliga kränkningar av de anställdas personliga integritet får gärningarna normalt anses förskylla en strängare påföljd än böter. I förevarande fall har visserligen intrången på respektive arbetsplats pågått under relativt kort tid. Omständigheterna är emellertid sammantaget sådana, främst med hänsyn till de förhållandevis allvarliga kränkningar som skett av de anställdas integritet, att de olaga intrången ska rubriceras som grova brott.

Det saknas skäl att meddela prövningstillstånd i de delar frågan om detta har förklarats vilande.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander, Marianne Lundius, Per Virdesten (referent), Gudmund Toijer och Stefan Lindskog
Föredragande revisionssekreterare: Peter Syrén